

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму
«Релігієзнавство» спеціальності 031 «Релігієзнавство»
III освітнього рівня «Доктор філософії» (PhD)
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Подана на рецензування освітньо-наукова програма «Релігієзнавство» є актуальною та своєчасною з огляду на динамічні зміни релігійної сфери в Україні й світі, посилення ролі релігії в суспільних трансформаціях, а також зростання потреби у фаховій релігієзнавчій експертизі в державних, освітніх, наукових і громадських інституціях. Програма демонструє цілісне бачення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, орієнтоване на поєднання фундаментальної теоретичної бази, сучасної методології досліджень та практик наукової й викладацької діяльності.

Загальна концепція програми вибудована цілісно та логічно: мета підготовки узгоджується з визначеними компетентностями й очікуваними результатами навчання, а освітні компоненти підтримують поступове формування дослідницької автономності здобувача. Побудована таким чином, програма орієнтована не лише на виконання дисертаційного дослідження як формального етапу, а на становлення зрілої наукової позиції, здатної продукувати новизну, аргументовано працювати з теоріями та методологією, а також інтегруватися в професійну наукову спільноту.

Зміст програми забезпечує належний баланс між фундаментальною фаховою підготовкою та розвитком загальнонаукових умінь, необхідних для сучасного дослідника. Позитивним є те, що у програмі простежується увага до методологічної культури, академічного письма, наукової комунікації та організації дослідницької праці. Це створює умови для підвищення якості дисертаційних проєктів і для більш впевненого представлення результатів у професійному середовищі. Важливо також, що програма підтримує формування відповідальної академічної поведінки, орієнтованої на етичні стандарти науки та академічну добросовісність, що є принциповим чинником довіри до отриманих результатів.

Окремої уваги заслуговує наявність можливостей для індивідуалізації освітньої траєкторії. Така гнучкість особливо виправдана у докторській підготовці, де тематика досліджень здобувачів може суттєво відрізнятися за

об'єктом, матеріалом і методами. Програма створює сприятливі передумови для того, щоб аспірант міг зосередитися на власному дослідницькому профілі, зберігаючи при цьому системність підготовки та зв'язок із сучасним станом релігієзнавчої науки.

Підхід до організації освітнього процесу загалом відповідає актуальним принципам докторської освіти, де центральним є поєднання освітнього супроводу з дослідницькою роботою здобувача. Відзначимо, що логіка програми підтримує розвиток здатності планувати дослідження, презентувати проміжні результати, вести наукову дискусію та працювати з науковими джерелами на належному рівні. Такий формат є продуктивним для формування конкурентоспроможного випускника, готового до наукової, викладацької та експертно-аналітичної діяльності.

У підсумку освітньо-наукова програма «Релігієзнавство» справляє позитивне враження як методологічно виважена, структурована та орієнтована на сучасні вимоги до підготовки доктора філософії. Вона має достатній потенціал для формування фахівців, здатних здійснювати самостійні дослідження, підтримувати високі стандарти академічної культури та ефективно представляти результати своєї наукової роботи в професійному середовищі.

Все вище зазначене дає підстави рекомендувати науково-освітню програму «Релігієзнавство» III освітнього рівня «Доктор філософії» галузі знань 03 Гуманітарні науки для використання в освітньому процесі.

Рецензент,

завідувач кафедри філософії та релігієзнавства

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

доктор філософських наук, професор

Олександр ГОРБАНЬ

